

Handläggare
Annika Andersson
Telefon: 08-508 12 192**Till**
Södermalms stadsdelsnämnd
20 augusti 2026

Fördjupad analys av drift Maria Ungdomsklubb

Svar på återremiss

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens svar på återremiss.
2. Stadsdelsnämnden beslutar att upphandla Maria Ungdomsklubb enligt LOU.

Sammanfattning

Entreprenadavtalet för drift av Maria Ungdomsklubb och de mobila fritidsledarna löper ut den 31 december 2027. Nämnden har efterfrågat en analys av idéburet offentligt partnerskap som driftsform för verksamheten.

Förvaltningen konstaterar att det är möjligt att initiera ett idéburet offentligt partnerskap för Maria Ungdomsklubb men bedömer att entreprenaddrift är det bästa alternativet. Förvaltningen har begränsad erfarenhet av idéburet offentligt partnerskap samtidigt som det finns väl utvecklade arbetssätt kring upphandlade leverantörer. Förvaltningen behöver prioritera resurser till de omfattande förändringar och den omställning som socialtjänsten genomgår och står inför. Förvaltningen bedömer att det finns goda förutsättningar att få en utförare med god kvalitet för Maria Ungdomsklubb genom upphandling.

Bakgrund

På nämndmöte den 20 maj 2026 återremitterar stadsdelsnämnden ärende ”Upphandling av drift av fritidsverksamheten Maria Ungdomsklubb” till förvaltningen med uppdraget att genomföra en fördjupad analys av möjligheten att få till stånd ett idéburet offentligt partnerskap (IOP). Återremissen besvaras med detta tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stiftelsen Fryshuset har drivit fritidsverksamheten Maria Ungdomsklubb (MUK) på entreprenad åt Södermalms stadsdelsnämnd sedan den 1 januari 2016. Avtalet inkluderar mobila fritidsledare tio helger per år. Målgruppen är unga mellan 13–19 år som bor på Södermalm. Verksamheten bedrivs i Mariaskolans lokal som är samlokaliserad med Maria fritidsklubb som disponerar lokalen dagtid.

I nuläget bedrivs MUK på entreprenad. Förvaltningens avtals- och verksamhetsuppföljningar visar att verksamheten bedrivits med god kvalitet och enligt gällande krav. Nämndens kostnad är cirka 2,5 mkr i fast ersättning för år 2026. Lokal- och hyreskostnader som nämnden betalar tillkommer.

Avtalet mellan Södermalms stadsdelsnämnd och Stiftelsen Fryshuset löper ut den 31 december 2027. Nämnden behöver därmed ta ställning till om verksamheten ska upphandlas, om den ska återgå i egen regi eller om den är lämplig för ett idéburet offentligt partnerskap (IOP).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsdelsdirektörens stab och kansli i samverkan med sociala avdelningen och ekonomiavdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och i pensionärsrådet den 10 augusti 2026.

Förvaltningens utredning och förslag

Den 20 maj 2026 föreslog förvaltningen att nämnden skulle ge förvaltningen i uppdrag upphandla driften av fritidsverksamheten Maria Ungdomsklubb (MUK) samt mobila fritidsledare.¹ Nämnden återremitterade ärendet för att få en fördjupad analys av IOP som driftsform av verksamheten. Nedan redogör förvaltningen kort för alternativa driftsformer. Tjänsteutlåtandet avslutas med analys och förvaltningens förslag till beslut om driftsform.

Alternativa driftsformer

Egen regi

Egen regi innebär att förvaltningen utför och samordnar arbetet med egen personal och egna resurser. Nämnden fattar årligen beslut om budgettilldelning. När verksamheten drivs i egen regi har nämnden full kontroll och insyn.

Förvaltningen behöver rekrytera för att säkerställa egen kompetens om MUK drivs i egen regi. Vid en verksamhetsövergång övergår anställningsavtalen från befintlig till ny arbetsgivare men varje medarbetare bestämmer individuellt om hen vill följa med i verksamhetsövergången.² Generellt finns svårigheter att rekrytera personal med rätt utbildning och erfarenhet till öppen fritidsverksamhet.³

Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

IOP innebär att offentlig och idéburen sektor kommer överens om att samverka för att nå ett allmännyttigt samhälleligt mål. Initiativet kan tas av bägge parter men måste vara förenligt med gällande upphandlings- och statsstödsregler. Staden har riktlinjer för IOP.⁴ Om den idéburna parten inte är registrerad hos Kammarkollegiet behöver vissa kontroller göras men förvaltningen bedömer att det finns flera idéburna aktörer som kan vara intresserade av IOP, nämnden ger till exempel föreningsstöd till verksamheter som kan vara aktuella att föra dialog kring partnerskap med.⁵ Förvaltningen behöver pröva presumtiva partners för att säkerställa att de möter kraven för IOP i de fall där det är aktuellt med partnerskap.

Förvaltningen behöver bidra med särskilda resurser om MUK drivs i IOP. Ett IOP kräver strategisk ledning, till exempel i form av styrgrupp med representanter från alla parter. Ett IOP bygger på tillit och de olika parterna ska bidra med resurser. Nämnden är inte beställare och kan inte ställa krav på samma sätt som i ett kommersiellt avtal. Vilka ekonomiska, personella, materiella och andra resurser som respektive part bidrar med ska framgå i en överenskommelse. En ekonomisk plan för de gemensamma åtagandena ska tas fram.

² Lag (1982:80) om anställningsskydd

³ Kartläggning av den öppna fritidsverksamheten – Rapport från Myndigheten för civilsamhälle och unga år 2025

⁴ Kommunstyrelsens dnr KS 2022/1171

⁵ Kammarkollegiets uppdrag framgår av lagen (2022:900) om registrering av idéburna organisationer, förordningen (2022:903) om registrering av idéburna organisationer samt av föreskriften KAMFS 2023:4.

Entreprenadupphandling

Entreprenadupphandling innebär att nämnden köper tjänster enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Det finns bestämmelser som ger särskilda förutsättningar för vissa typer av inköp, till exempel "sociala tjänster och andra särskilda tjänster". Fritidsverksamhet och mobila fritidsledare inkluderas av bilaga 2 till LOU, "Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster".⁶ Tröskelvärde och direktupphandlingsgräns är högre för dessa tjänster. Direktupphandlingsgränsen är för närvarande cirka 8,5 mkr.⁷ Det finns möjlighet att reservera deltagandet i en upphandling av MUK till organisationer som uppfyller vissa krav. Vid en reserverad upphandling är avtalets löptid begränsad och samma organisation kan inte få nytt avtal genom en ny reserverad upphandling.⁸ Samma organisation kan få nytt avtal för samma tjänst genom en vanlig upphandling.

I en entreprenadupphandling har nämnden stor frihet att formulera kraven. Det går ha "ska-krav" och/eller tilldelningskriterier. Vidare kan upphandlingen ha fast pris och låta leverantörerna konkurrera med kvalitetskriterier. För att säkerställa verksamhetens kvalitet under hela avtalsperioden behöver förvaltningen avsätta resurser för aktiv avtalsuppföljning.

Analys av alternativa driftsformer

Alternativens likheter

Förvaltningen bedömer att samtliga alternativ är möjliga för drift av MUK. Förvaltningen bedömer inte att nämndens kostnad skulle skilja mellan de olika alternativen. I egen regi beslutar nämnden om budget årligen. I ett IOP och vid entreprenadupphandling kan fast pris med indexuppräknung användas. Oberoende av alternativ för drift kan det bli aktuellt med verksamhetsövergång vilket innebär att särskilda skyddsregler gäller för arbetstagare.⁹

Alternativens olikheter

Förvaltningen bedömer att det främst är mängden personella och organisatoriska resurser som behöver avsättas, samt behovet av kompetens, som skiljer alternativen åt. Förenklat kräver egen regi

⁶ Möjligheten till reservation gäller vid upphandling av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster som anges med CPV-koder i 19 kapitlet 25 § i LOU

⁷ Tröskelvärde och direktupphandlingsgräns som gäller för sociala och andra särskilda tjänster är från och med den 1 januari 2026 8 513 250 kr

⁸ Löptiden för ett kontrakt som har upphandlats med stöd av bestämmelsen får inte överstiga tre år. En organisation som har tilldelats ett kontrakt med stöd av bestämmelsen under de senaste tre åren kan inte på nytt tilldelas ett kontrakt på samma sätt av samma upphandlande myndighet.

⁹ Reglerna bygger på EU-direktivet om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter (2001/23/EG).

mest resurser och kompetens av förvaltningen medan upphandling kräver minst.

Övergång till egen regi skulle innebära att förvaltningen behöver ta fram rutiner och processer för verksamheten som helhet. Förvaltningen skulle ha viss hjälp av att Duvnäs fritidsgård finns i egen regi men att återta verksamhet är ett omfattande arbete. Förvaltningen behöver anställa medarbetare och chef vid verksamhetsövergång till egen regi. Anställda hos nuvarande entreprenör kan välja att fortsätta arbeta på MUK men förvaltningen bedömer att risken för personalbrist, och därmed briser i kontinuitet, är sannolik. Det är troligt att medarbetare hos nuvarande leverantör väljer att stanna kvar hos arbetsgivaren samtidigt som det generellt är svårt att rekrytera till fritidsverksamhet. Personalbrist är inte sannolik i ett IOP då den idéburna parten oftast står för det personella bidraget. Förvaltningen bedömer inte att det finns risk för personalbrist i en upphandling. Nämnden kan kravställa leverans av chef och medarbetare. Likaså kan nivå på kvalitet kravställas.

Förvaltningen har lång erfarenhet av att beställa av och följa upp avtalade leverantörer. Det finns upparbetade rutiner, arbetssätt och organisering för avtalsuppföljning inom förvaltningen. Förvaltning har begränsad erfarenhet och kompetens av IOP som driftsform. Nämnden har tecknat IOP med Stiftelsen Fryshuset och Föreningen Södergården under år 2025 men har ännu inte gjort någon utvärdering av hur väl dessa fungerat.¹⁰ Förvaltningens rutiner, arbetssätt och organisering kring IOP har ännu inte följts upp. Vidare behöver förvaltningen säkerställa att partnerskap ger rätt nivå på kvalitet och att verksamheten kan följas upp på ett tillfredställande sätt.

Resonemang och förslag till beslut

I nuläget bedrivs MUK på entreprenad av en idéburen aktör. När ett avtal närmar sig sitt avslut utvärderar förvaltning eller nämnd om det som upphandlats bör skötas i egen regi eller om en annan driftsform är aktuell. Utvärderingen görs bland annat utifrån aspekterna kvalitet och ekonomi samt rådighet och beredskap.

Förvaltningen bedömer att samtliga driftsformer är möjliga för driften av MUK och de mobila fritidsledarna. I Sverige drivs 91 procent av fritidsverksamheterna i kommunal regi, åtta procent av förening/organisation och en procent i privat regi/övrigt.¹¹ Inget

¹⁰ IOP med Fryshuset avser ungdomsverksamheten Fryschillet. IOP med Södergården avser för utveckling av Södermalms cirkulära hållbarhet och bidrag till stadens klimatmål

¹¹ Tabell 2 i Kartläggning av den öppna fritidsverksamheten – Rapport från Myndigheten för civilsamhälle och unga år 2025

av alternativen bedöms vara ekonomiskt mer fördelaktigt och det finns förutsättningar för god kvalitet i samtliga driftsformer. Emellertid visar marknadsanalyser att kompetens kring verksamhetsområdet till stor del saknas hos privata aktörer i dagsläget. I Stockholm finns däremot ett antal idéburna aktörer som har kompetens att bedriva fritidsverksamhet.¹² Nämndens nuvarande avtal med Fryshuset är ett exempel på detta.

Utifrån aspekterna rådighet och beredskap är den som högst om verksamheten drivs i egen regi. Samtidigt kan rådighet över verksamhet och lokaler regleras i avtal med en entreprenör. Däremot är IOP inte ett avtalsförhållande och förvaltningen bedömer inte att rådighet och beredskap kan regleras på samma sätt i ett partnerskap som i ett entreprenadavtal. Förvaltningen saknar dock erfarenhet i denna fråga.

Förvaltningen står inför en mängd förändringar för verksamheter inom det sociala området. Södermalm är en av stadens pilotstadsdelar som arbetar intensivt med omställningen till nya socialtjänstlagen. Förvaltningen behöver prioritera resurser samt verksamhets- och kompetensutveckling till att göra socialtjänsten mer förebyggande, lättillgänglig, jämställd och kunskapsbaserad.

Nämnden har tecknat två överenskommelser om IOP. Förvaltningen menar att dessa bör utvärderas innan nya överenskommelser ingås. Befintliga partnerskap ingicks år 2025 vilket innebär att erfarenheten är begränsad även om partnerskapen generellt verkar fungera väl. Förvaltningen har dock inte arbetat med driftsformen under tillräckligt lång tid för att det ska gå utvärdera och dra slutsatser på ett meningsfullt sätt. Det gäller till exempel kvalitetsnivå och hur mycket särskilda resurser förvaltningen i snitt bidrar med i ett IOP.

Förvaltningen menar att mängden personella och organisatoriska resurser som behövs vid en övergång till egen regi i nuläget är för hög.

Förvaltningen anser att MUK fortsatt bör drivas på entreprenad på grund av den begränsade erfarenheten av IOP och risken för personalbrist vid drift i egen regi. Men framför allt bedömer förvaltningen att entreprenaddrift är det mest fördelaktiga alternativet då förvaltningen behöver fokusera sina resurser på omställningsarbetet till nya socialtjänstlagen. Med anledning av regelbegränsningar för reserverad upphandling och nivå på

tröskelvärde vid direktupphandling bör upphandlingen genomföras enligt LOU:s vanliga regler. MUK ingår i nämndens plan för upphandling 2026–2028, bilaga 4 till verksamhetsplan 2026. Förvaltningen bedömer att det finns goda förutsättningar att få en utförare med god kvalitet för MUK genom att ha en tydlig kravspecifikation i upphandlingsdokumentet enligt LOU.

Snorre Berglund
Tf. Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Maria Klemets Hellberg
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Snorre Berglund, Tf. Stadsdelsdirektör	2026-08-03
Maria Klemets Hellberg, Avdelningschef	2026-08-03